

Scenario-analyse

Toekomstverkenning Kennis
Trendbureau Overijssel, 2011

Inhoudsopgave

1. 'Veiligheid gegarandeerd' en 'Privacy gered'. Twee voorstelbare toekomstbeelden in Nederland anno 2030

Verwey-Jonker Instituut, 2005

Beschikbaar online:

http://www.verwey-jonker.nl/vitaliteit/publicaties/recht/veiligheid_gegarandeerd_en_privacy_gered

2. Van schone slaapster tot artistieke vrijstaat Nederland. Vier scenario's voor de Nederlandse kenniseconomie in 2010

De Baak, Futureconsult en Squarewise, 2004

Beschikbaar online:

<http://kic.nisb.nl/site/catalogus/show/4220>

3. Hub-Holland 2025, Nederland als knooppunt van infrastructuur

STT, 2007

Beschikbaar online:

<http://www.hubholland.eu/content/dmdocuments/HubHollandScenarios.pdf>

1. 'Veiligheid gegarandeerd' en 'Privacy gered'. Twee voorstelbare toekomstbeelden in Nederland anno 2030 (2005)

Het Verwey Jonker Instituut heeft in 2005 twee toekomstbeelden geschetst (op basis van input van experts) op het gebied van veiligheid en privacy voor Nederland in 2040. In de scenario's zitten mogelijk interessante aspecten voor de toekomstverkenning Kennis van Trendbureau Overijssel:

1. Veiligheid gegarandeerd

Het verlangen naar veiligheid is onverzadigbaar, Nederlanders ervaren een continue dreiging van criminaliteit en terrorisme. De democratische rechtstaat komt onder druk te staan door toenemende internationalisering en individualisering. Burgers hebben een afnemend vertrouwen in de overheid. Informatietechnologie speelt een enorm belangrijke rol. Het is mogelijk dat alle individuele kenmerken, gedragingen en interacties tussen personen worden gedetecteerd en opgeslagen. Selectie van informatie wordt een probleem. Burgers worden gemobiliseerd om op basis van 'tacit knowledge' mede richting te geven aan het selectieproces van informatie. Op grote schaal wordt veiligheid gerealiseerd door middel van technologie (identiteitdetectie) en materieel (formele instituties). De territoria die worden afgebakend zijn niet noodzakelijk de huidige grenzen van de natiestaten. Binnen de grenzen van de territoria is de gemeenschap in hoge mate zelfregulerend, het is goed toeven voor degenen die zijn binnengelaten, voor hen die buitengesloten zijn is het afzien. De gemeenschap laveert tussen onderling vertrouwen en wantrouwen.

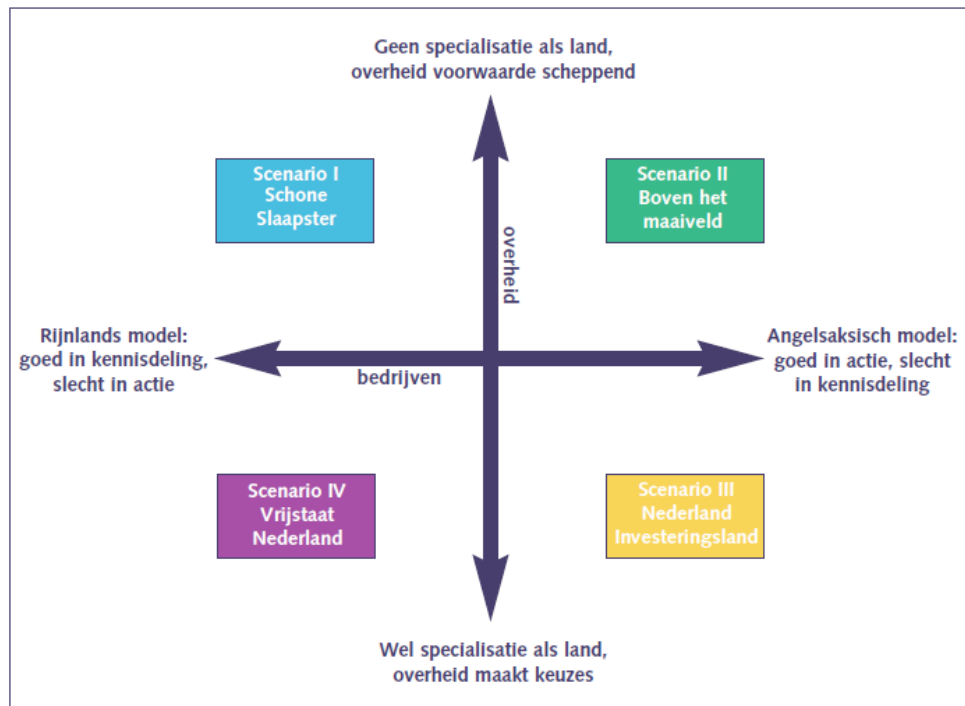
2. Privacy gered

Dit scenario is niet zozeer een toekomstbeeld maar geeft een aantal dimensies aan en manieren waarop met het begrip privacy kan worden omgegaan:

- Privacy is niet zozeer een individueel recht, het is een illusie dat een individu grip kan hebben op wat er met 'zijn' persoonlijke informatie gebeurt. We moeten om misbruik te voorkomen wel zorgen dat informatiebestanden niet vervuild raken of onbetrouwbaar zijn. Privacybescherming krijgt een meer collectieve dimensie, omdat controle op gegevens wel mogelijk is binnen grote organisaties.
- Overheids- en opsporende instanties moeten de verleiding weerstaan een te zeer pro-actieve surveillancerol op zich te nemen. Dat kan alleen door deskundige, kritische en onafhankelijke waarnemers het overheidsfunctioneren te laten testen. Hoewel steeds meer mogelijk is met genetic medicine kunnen sommige toepassingen niet worden ingevoerd omdat we niet weten welke gevolgen ze zullen hebben.
- Burgers hebben een recht op vrijheid en privacy maar hebben ook plichten en verantwoordelijkheden. In onderwijs wordt sterk gewerkt aan 'burgerschapsvorming'. Ook is het aanbod van informatie in de informatiemaatschappij zo overweldigend en verwarrend dat het besef groeit dat ieder individu in de gelegenheid moet worden gesteld een samenhangende levensvisie te vormen. Aan de basis hiervan ligt een harde kern aan regels voor fatsoenlijke omgang met anderen.
- Niet iedere inbreuk op privacy is even ernstig en niet iedereen hecht even veel waarde aan privacy. Daarom zijn er uiteenlopende keuzeopties. Er bestaat een keuzemenu aan privacyopties, je kunt kiezen voor de veilige 'pro-privacy variant' of de 'pretty-privacy' varianten van grote commerciële instellingen (bij het gebruik van communicatiekanalen en het vormen van online communities).

2. Van schone slaapster tot artistieke vrijstaat Nederland (2004)

Deze vier scenario's zijn gebaseerd op onderstaand assenkruis. Een korte samenvatting van de scenario volgt daar weer onder:

1. Schone slaapster

De Nederlandse economie behoort nog steeds tot de middelmoet in Europa – alle ambitieuze doelstellingen ten spijt. Onze welvaart is de afgelopen 10 jaar vrijwel niet gestegen. De Nederlanders hebben zich er echter nauwelijks druk om gemaakt. Blijkbaar is Nederland nog steeds zo egalitair, dat ook hier geldt: gedeelde smart is halve smart. De investeringen in het onderwijs zijn vanaf 2005 weliswaar toegenomen, maar nog steeds onder het Europese gemiddelde. R&D-uitgaven zijn eerst relatief afgenomen en zitten al vanaf 2005 onder de 2% van het BNP. Het enige succes dat Nederland op zijn conto kan schrijven is de toegang van de bevolking tot breedbandverbindingen die onlangs de 93% heeft gehaald. Nederland heeft veel te lang gepraat en nooit echt gekozen. We hebben op twee paarden gewed: Nederland Handelsland omdat we zulke grote banken hadden, versus Nederland Innovatieland omdat we onze R&D moesten opvoeren. Dus hebben we van alles een beetje gedaan. We zijn versnipperd in onbeduidende activiteiten en hebben onze identiteit verloren. Nederland is te klein gebleken om in beide richtingen te investeren.

2. Boven het maaiveld

Nederland heeft ingezien dat we de VS alleen konden verslaan als de 'American dream of entrepreneurship' zouden omarmen. Dat ging niet makkelijk: het gelijkheidsdenken in Nederland was diep geworteld en mensen die het hoofd boven het maaiveld uitstaken werden niet altijd gewaardeerd. De regering heeft allereerst hand in eigen boezem gestoken en is meer innovatief en ondernemend geworden en werkt volgens de principes van e-government. Vervolgens is de arbeidsmobiliteit vergroot door de arbeidszekerheid te verminderen. Vervolgens is er gefocust op sleutelpersonen en niet op sectoren. Persoonsgebonden interactie tussen bedrijfsleven en overheid (en onderwijs) werd gestimuleerd. Er is ingezet op onderzoekers en onderzoeksgroepen. Dit had succes en trok meer talenten aan uit het buitenland.

3. Investeringsland

China heeft de VS verstoten als economische wereldmacht en is niet langer een productieland, maar een kennisfabriek. Europa heeft nauwe banden met China, Europeanen en Chinezen begrijpen elkaar beter dan Amerikanen en Chinezen. Turkije is een belangrijke gateway tussen de EU en China. Het Tweede Innovatieplatform bestond uit jongeren, niet de gevestigde orde en zette geld in als smeermiddel wanneer verrassende initiatieven stokten door besluitvorming of geldgebrek. De Nederlandse economie raakte in een stroomversnelling toen ook de rest van de overheid gericht investeringen ging doen in innovatieve sectoren.

4. Vrijstaat Nederland

De kenniseconomie is passe, de toekomst ligt in de creative economy en bij 'creativo's' en 'communicativo's'. De VS en China houden elkaar als economische grootmachten in evenwicht. Voor Europa ligt er een rol als intellectueel en artistiek leider. Wij zijn van design, reclame en ambient intelligence met onze kunstenaars, musea, cultuur en creativo's. En het gaat er niet om wie het beste innoveert maar wie het beste communiceert. Vanaf 2010 gaat het bij innovatie om kunst, mensen willen de 'artist of their own lives' zijn. De uitdaging ligt in het verbinden van de gevestigde grijze pakken met de dynamieke kids van 13. Er worden hotspots aangewezen waar we verbindingen leggen tussen kennisinstellingen en de creatieve industrie.

3. Hub-Holland 2025, Nederland als knooppunt van infrastructuren (2007)

STT heeft in 2007 vier toekomstscenario's geschreven over Nederland als kruispunt van internationale infrastructuren:

Volgt.